

Ωφέλιμα ερεθίσματα για την εξήγηση του θανάτου στα παιδιά (Μαρία Δημητριάδου, παιδαγωγός)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bitly.com/2aE2hgm>]

Η προσέγγιση των νοσοκομείων και των γηροκομείων, υπό κατάλληλες για το παιδί συνθήκες, του επιτρέπει να γνωρίσει την ασθένεια και τη σωματική φθορά ως ένα φυσιολογικό μέρος της ζωής, διευκολύνοντας τη σύνδεση του θανάτου με βιολογικά αίτια. Ακόμη, η επίσκεψη του παιδιού σε ένα κοιμητήριο, για παράδειγμα με ένα συγγενικό του πρόσωπο που πάει να περιποιηθεί έναν οικογενειακό τάφο, συνιστά ευκαιρία διδασκαλίας. Η εναπόθεση λουλουδιών, το άναμμα του καντηλιού ή του κεριού, η προσευχή και η επικοινωνία με το νεκρό διδάσκουν εμπειρικά το παιδί και φέρνουν με γόνιμο τρόπο ερωτήματα στην επιφάνεια, όπως για τον τρόπο ταφής, για τη μετά θάνατον ζωή και την επικοινωνία με τους κεκοιμημένους. Γενικότερα, η επίσκεψη σε ένα κοιμητήριο δίνει την ευκαιρία στο παιδί να κινηθεί στο χώρο και να αναπτύξει έναν προσωπικό τρόπο αντιμετώπισης του νεκροταφείου.

Οφέλιμη στην περιθανάτια διαπαιδαγώγηση, μπορεί να είναι και η μερική ή η πλήρης συμμετοχή του παιδιού σε πένθιμα τελετουργικά. Η δυνατότητα αυτή εξετάζεται για το κάθε παιδί χωριστά, σύμφωνα με την προσωπική του βούληση, την ηλικία, την προσωπικότητα και το στάδιο ωρίμανσής του. Ανάλογα, πρέπει να επιλέγεται και η επικήδεια ακολουθία που θα παρακολουθηθεί, με προτίμηση σε αυτές που δεν υπάρχουν ακραίες συμπεριφορές. Η συμμετοχή των παιδιών σε κηδείες προσώπων όχι οικείων ή έστω όχι άμεσα σχετιζόμενων με τα παιδιά, τα προφυλάσσει συναισθηματικά, ενώ παράλληλα επιτρέπει να αναπαραστήσουν το θάνατο μέσα στη δική τους πραγματικότητα, απορρίπτοντας λανθασμένες φαντασιακές εικόνες που πιθανόν έχουν σχηματίσει.

Ο ενήλικας οφείλει να προετοιμάσει το παιδί, ενημερώνοντάς το για την κατάσταση που επικρατεί και εξηγώντας το τυπικό που ακολουθείται σε μία επικήδεια τελετή. Το παιδί θα πρέπει να είναι προετοιμασμένο για το τι θα ακούσει και τι θα δει, όπως το φέρετρο, το νεκρό σώμα, τις δεήσεις στο Θεό για το νεκρό, τον τρόπο ταφής, τα πιθανά κλάματα συγγενών και φίλων. Είναι σημαντικό να εξηγηθεί στο παιδί «ότι σε αυτά τα γεγονότα, οι άνθρωποι συνήθως εκφράζουν τη στεναχώρια τους με πολλούς τρόπους και ότι πολλοί από τους ανθρώπους κλαίνε»[40]. Ακόμη, κατά τη διάρκεια και μετά το πέρας της κηδείας, ο ενήλικας

θα πρέπει να είναι σε ετοιμότητα να εξηγήσει στο παιδί κάθε αναδυόμενη απορία του.

Τόσο η προσέγγιση των γηροκομείων και των νοσοκομείων από το παιδί όσο και η συμμετοχή του σε επικήδειες τελετές δύναται ακόμη να βοηθήσει στη σταδιακή συναισθηματική ανάπτυξη και στη διαδικασία ωρίμανσης του παιδιού. Για την ψυχιατρική και τη ψυχολογία, αυτό επιτυγχάνεται όταν δίνονται ευκαιρίες στον άνθρωπο να κινηθεί «από το ναρκισσισμό στην προοδευτική ανάπτυξη της ικανότητας για αλτρουιστική αγάπη, δηλαδή την ικανότητα να ξεπερνάει την έμμονη ναρκισσιστική απασχόληση με τον εαυτό του και να μπορεί να συμμερίζεται τον πόνο του συνανθρώπου του και να συμπάσχει με αυτόν». Κατά αντιστοιχία, στην ορθόδοξη πνευματικότητα, η κίνηση αυτή μπορεί να θεωρηθεί ως μετάβαση «από την κατάσταση της πτώσεως (ναρκισσισμός) στην κατάσταση της θεώσεως (κένωση του εγώ)»[41]. Συνεπώς, το παιδί γνωρίζοντας τον ανθρώπινο πόνο, υπό κατάλληλες για αυτό συνθήκες, και έχοντας την ευκαιρία να συμπάσχει με τους συνανθρώπους του, όχι μόνο δεν το συνθλίβει ψυχικά αλλά του δίνει την ευκαιρία να καλλιεργείται και να αναπτύσσεται συναισθηματικά και πνευματικά.

Ωφέλιμα ερεθίσματα για την εξήγηση του θανάτου, της κατάστασης του νεκρού και της σχέσης που διατηρείται μαζί του, προσφέρονται φυσικά και μέσα στη λειτουργική ζωή της Εκκλησίας. Συγκεκριμένα, τα Ψυχοσάββατα, η Μ. Εβδομάδα, οι μνήμες των αγίων και τα μνημόσυνα αποτελούν σημαντικές ευκαιρίες.

[Συνεχίζεται]

[40]Κοινωνία Ενεργών Πολιτών. (2014). *Πως να μιλήσουμε στα παιδιά για το ευαίσθητο θέμα του θανάτου* – συνέντευξη από την ψυχολόγο υγείας κα. Αθηνά Μακρατζάκη, υπ. διδάκτωρ τμήματος Ψυχολογίας, Πανεπιστημίου Κρήτης, στην ιστοσελίδα κοινωνικής συμβουλευτικής “Κοινωνία Ενεργών Πολιτών”. (http://www.koinwniaenergwnpolitwn.gr/2014/06/blog-post_9824.html, τελευταία ανάκτηση 10/04/16)

[41]π. Φάρος, Φ. (1988), σελ 258-9